

4 Надзвичайний Павло Мулеса! СТОР.

5 Пів століття - для університету СТОР.

6 Наукові здобутки наших колег СТОР.

Ректор звітує

Міжнародні рейтинги, волонтерство, ремонти, дуальна освіта...

28 січня в УжНУ відбулося чергове засідання трудового колективу. Присутні розглянули питання про внесення змін до складу делегатів конференції трудового колективу і вченої ради, а також про затвердження Положення про Раду молодих учених. Важливою подією стало виголошення звіту ректора вишу, професора Володимира Смоланки. Доповідь була присвячена діяльності університету в 2024-ому.

Так, альма-матер є в різних міжнародних рейтингах. Наприклад, уже вдруге ввійшла до престижного «THE World

University Rankings», посівши 14 місце. Крім того, УжНУ зайняв 19 позицію в «Scopus», 12 – у «Webometrics», 4-19 – у «THE Impact Rankings», 14 – у «QS World UR by Region», 10 – у «Green Metrics».

Відтак Володимир Іванович звернув увагу на кількість вступників за освітніми ступенями порівняно з 2021–2023 роками. Згідно з результатами зарахування, бакалаврів (та магістрів медичного й фармацевтичного спрямувань) було 2321, магістрів – 1353. Загалом контингент студентів у 2024-ому становив 15146 осіб (у 2023-ому – 17132). Варто відзначити, що

в УжНУ реалізують 98 освітніх програм для бакалаврів, 82 – для магістрів, 24 – для докторів філософії й 9 – для фахових молодших бакалаврів у Природничо-гуманітарному фаховому коледжі. Ректор представив і динаміку кількості іноземних студентів (їх поменшало: 420 – у 2023–2024 рр., 1087 – у 2022–2023; та це пов'язано насамперед із війною), аспірантів та докторантів (988 позаторік; 948 торік, 158 із яких – аспіранти першого року навчання).

Також наш очільник прозвітував щодо наукових здобутків. У 2024-ому було опубліковано 67 монографій, 135 збір-

ників праць, 360 підручників і посібників; 510 статей у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз даних «Scopus» і «Web of Science».

У межах міжнародної співпраці здійснено 674 закордонних відряджень науково-педагогічних, наукових працівників, аспірантів і студентів до Словаччини, Угорщини, Польщі, Румунії, Чехії, Хорватії, Німеччини, Кіпру, Італії, Литви, Португалії, Австрії, Іспанії, Словенії, Франції, Великої Британії, Греції, Канади, Латвії, США, Швейцарії, Нідерландів тощо. Торік УжНУ реалізував 16 міжнародних проєктів, виграв гранти для втілення десяти нових.

Важливим здобутком стало наближення до реалізації дуальної освіти. Запровадити систему планують у вересні 2025-ого. «Дуальна освіта – це коли студент навчається частину дня, іншу – працює. І роботодавець фінансує навчання. Дуже прогресивна форма навчання, особливо для деяких спеціальностей, які, скажімо, займаються технологіями, інженерією... Ця форма популярна в Європі, зокрема в Німеччині. І ми так потихеньку підійшли до моменту, коли підписуємо договори з потужними підприємствами нашого краю для того, щоб почати таку форму освіти», – зазначив Володимир Іванович.

Для профорієнтації було організовано дні відкритих дверей, світове кафе професій, тренінги. Крім того, представники університету активно вели соціальні мережі. У межах виховної роботи ужнівці відзначали національно-патріотичні свята й ушановували пам'ятні дати, мали День знань, День студента, брали участь у конкурсі «Студентська весна-2024», гри «Битва інтелектів», 71-й спартакіаді, улаштували благодійні заходи для підтримки ЗСУ. Допомога виш і в працевлаштуванні: здобувачі фаху мали змогу відвідати форум «JobJam: ритм твоєї кар'єри», ярмарки вакансій, зустрічі з працедавцями, ходили на екскурсії підприємствами... Значущим для життя альма-матер стало відкриття молодіжного центру «YouthHub», де проводять вечори настільних ігор, воркшопи, майстер-класи, арттерапії й де діє аудіовізуальна студія «KONTENTA».

Волонтеріат УжНУ роздав 14018 кг гуманітарної допомоги й реалізував проєкти «Центр Генерація UA», «Історія на поверхні: вивчення церковних залишків в Ужгородському замку», «Дитячий простір для внутрішньо переміщених дітей».

Володимир Смоланка згадав і про капітальні ремонти навчально-лабораторних корпусів А, Б, В і Г та будівлі студентського гуртожитку №4.

Продовжуємо працювати, наближати перемогу та надалі зберігати кращі освітні традиції альма-матер, яка вже починає готуватися до своєї 80-ої річниці!

Софія Скиба,
«Погляд».

Фото Мирослави Гараздій

ВІТАННЯ

Із Днем Соборності України!

Шановні колеги, студенти, друзі!
Від щирого серця вітаю вас із Днем Соборності України! Це свято нагадує про незламний дух нашого народу, про прагнення єдності та незалежності. Акт Злуки Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки, підписаний 22 січня 1919 року, став фундаментом сучасної української держави.

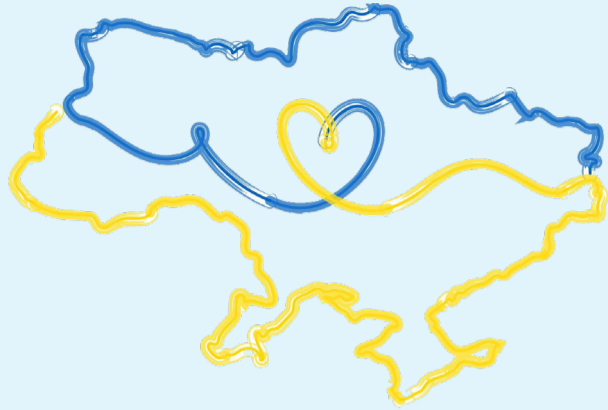
Сьогодні, коли наша країна знову боронить свою свободу, значення соборності є особливо важливим. Кожен із нас – цеглинка в стіні єдиної України. Разом подолаємо виклики й збудуємо сильну державу, яка процвітатиме.

Бажаю всім нам перемоги, миру, злагоди та нових звершень!

Слава Україні!

Володимир Смоланка,
ректор УжНУ.

Світлина: oda.zht.gov.ua

УЧЕНА РАДА

Про організаційні питання

28 січня відбулося перше в новому році засідання вченої ради. Розпочали, як зазвичай, із приємного: Володимир Смоланка привітав із днями народження. Зокрема, вручив відзнаку ювілярові, декану факультету міжнародних економічних відносин, професорові Миколі Палінчаку. Почесною грамотою департаменту освіти і науки, молоді та спорту Закарпатської ОВА нагородили кандидата педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри кібернетики і прикладної математики Павла Мулесу. Також науково-педагогічні працівники УжНУ отримали дипломи, що засвідчують присвоєння вчених звань, атестати.

Відтак відбулося вручення відзнаки «Почесний доктор ДВНЗ «Ужгородський національний університет» професорові поліцейської академії в Братиславі Антоніну Кораушу за наукові досягнення у сферах економіки, менеджменту, безпеки, за внесок у розвиток нашого вишу, за поглиблення співробітництва між Словаччиною та Україною. Гість виголосив доповідь про тенденції педагогіки вищої школи, зосередившись на таких темах,

як цифровізація, глобалізація освіти та персоналізоване навчання, практичний досвід і проблеми для альтернативних методів оцінювання, інновації в навчанні та різноманітність навчальних матеріалів.

Далі розглянули питання про встановлення ліміту претендентів для призначення академічних стипендій на II семестр 2024/2025 навчального року, затвердження кандидатур на призначення іменних стипендій студентам за результатами зимової сесії, присвоєння звання «Почесний доктор ДВНЗ «Ужгородський національний університет» Яну Булеці, створення разових спеціалізованих учених рад із метою присудження ступеня доктора філософії, затвердження тем дисертаційних досліджень аспірантів першого року навчання, створення в структурі науково-дослідної частини Науково-навчального інституту мультидисциплінарних досліджень «SMART City», затвердження змін до освітніх програм та навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти 2024-ого року вступу тощо.

Софія Скіба,
«Погляд».

Фото Ганни Фельцан

ФОТОФАКТ

Старшого оператора відділення радіорозвідки взводу радіорозвідки розвідувальної роти 414 окремого полку безпілотних систем Сухопутних військ ЗСУ, старшого солдата Максима Шелепця нагороджено почесним нагрудним знаком «Золотий хрест». До повномасштабного вторгнення доброволець працював завідувачем сектору претензійно-позовної роботи юридичного відділу УжНУ.

Досліджуючи Карпатську Україну...

Видання «Карпатська Україна як етап українського державотворення та боротьби українців за незалежність у XX ст.» презентували в Археологічному музеї УжНУ імені Е.Балагурі. Збірник містить 15 публікацій, сформованих за результатами роботи міжнародної науково-практичної конференції, що тривала 14–15 березня 2024 р. в Ужгороді й була приурочена до 85-річчя з дня проголошення Карпатської України. Упорядниками є завідувач кафедри модерної історії України та зарубіжних країн, доцент Ігор Шніцер і доктор філософії, головний спеціаліст Департаменту культури Закарпатської ОВА Костянтин Куцов. Захід вільнословесно розпочав декан факультету історії та міжнародних відносин, доцент Віталій Андрейко.

Традицію проведення регулярних наукових форумів, присвячених тематичі Карпатської України, ще в 1990-их започаткував доктор історичних наук Микола Вегеш. Торік ініціатором подібної події

виступив факультет історії та міжнародних відносин. Тим паче, на Закарпатті 2024-ий був оголошений роком Августина Волошина. У роботі конференції взяли участь понад 40 представників України, Словаччини та Чехії. Серед них – працівники закладів вищої освіти, наукових установ, аспіранти й студенти. «Це свідчить про те, що заклади освіти й науково-дослідні інститути у сфері вивчення Карпатського регіону продовжують активну діяльність», – мовив К.Куцов. Також окреслив проблеми, пов'язані з дослідженнями: багато тем висвітлені недостатньо докладно, інші лише чекають своїх науковців. Наприклад, велика кількість матеріалів зберігається в архівах Угорщини, Німеччини й Румунії. «Є надія, що із часом знайдуться ентузіасти, які зможуть зануритися в ці питання. Крім того, залишаються нерозкритими аспекти політичного життя, соціокультурного розвитку Карпатської України в той короткий історичний період», – додав пан Костянтин.

Наукові публікації, представлені в збірнику, охоплюють широкий спектр тем: політичну історію, розвиток педагогічної думки краю, розбудову системи охорони здоров'я в Підкарпатській Русі й Карпатській Україні, реакцію міжнародної спільноти на події 1939 року тощо.

Захід відвідали представники академічної спільноти УжНУ та органів державної влади. Зокрема, до обговорення до-

лучилися: доценти Ігор Ліхтей (один із рецензентів видання, завідувач кафедри античності, середньовіччя та історії України домодерної доби), Михайло Зан, Любов Павлишин, Юрій Славик, Марія Кухта, Юрій Данилець; професори Ігор Тодоров і Василь Міщанин; заступник директора департаменту культури Віктор Кравчук та заступник директора департаменту стратегічних комунікацій

Закарпатської обласної військової адміністрації Олександр Лях. «Сподіваємося, що збірник, який був переданий до фондів Наукової бібліотеки УжНУ, знайде вдячних читачів із-поміж студентів. І вони, читаючи збірник, зацікавляться проблематикою історії Карпатської України, продовжать її дослідження», – підсумував І.Шніцер.
Софія Скіба,
«Погляд».

УТРАТИ

Світлій пам'яті професора Сергія Федаки

Колектив Ужгородського національного університету з глибоким сумом повідомляє про смерть доктора історичних наук, професора, педагога вищої школи, письменника, журналіста, відомого громадського діяча С.Федаки. Його не стало 12 січня 2025 року у віці 61.

Сергій Дмитрович народився 22 серпня 1964 р. в м. Жданов (тепер Маріуполь Донецької області, окупований російськими військами). Закінчив історичний факультет (1989), аспірантуру (1992) та докторантуру (2000) на кафедрі історії України Ужгородського державного (тепер національного) університету.

Трудову діяльність розпочав техніком обчислювального центру об'єднання «Закарпатліс» (1981–1982). Далі було навчання в університеті (1982–1985, 1987–1989) та служба в армії (1985–1987). Після здобуття вищої освіти працював молодшим науковим співробітником в одному з ужгородських музеїв. Потім вступив до аспірантури на кафедру історії України. Тут працював викладачем (1990–1993), доцентом (1993–2003), професором (2003–2019). Із 15 січня 2019 року й до останнього дня життя був професором кафедри античності, середньовіччя та історії України домодерної доби. За цей час став кандидатом (1992) і доктором (2003) історичних наук, доцентом (1996) та професором (2005).

Під час навчання в аспірантурі молодий науковець досліджував визначну пам'ятку XII століття «Слово о полку Ігоревім». Докладно проаналізував її першопублікації, починаючи з 1800 р. Виступав на конференціях, апробуючи пошуки. Став автором кількох публікацій. У квітні 1992 року на засіданні спеціалізованої вченої ради Ужгородського університету відбувся захист кандидатської дисертації «Відкриття та першопублікація Слова о полку Ігоревім: істори-

ко-культурні аспекти». Захист засвідчив, що у вітчизняній історичній науці з'явився перспективний дослідник.

Після захисту кандидатської дисертації Сергій Дмитрович продовжив активні дослідницькі пошуки. Його цікавило XII століття, а саме політична історія України-Русі. Дійшов висновку, що імперія Рюриковичів – конгломерат князівств. Логічним наслідком роботи в згаданому напрямку став успішний захист у листопаді 2003 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради в Харківському національному університеті імені Василя Каразіна докторської дисертації. Знову ж таки наголосимо: уперше на історичному факультеті УжНУ було виконано дисертаційну роботу з проблематики Київської Русі. Це, безперечно, вагомий здобуток для нашого вишу. А ще С.Федака мав 42 публікації з теми дослідження, серед них три монографії: «Політична історія України-Русі доби трансформації імперії Рюриковичів (XII століття)» (Ужгород, 2000), «Герої Слова о полку Ігоревім» (Ужгород, 2001) та «Землі і міста княжої України-Русі» (Ужгород, 2002).

Крім того, Сергій Дмитрович – єдиний із закарпатців, хто написав «Історію України» в 16 томах. Вони вийшли в Ужгороді впродовж 2020–2024 років.

Наголосимо на тому факті, що обидві дисертації колеги базуються на джерелах, переважно літописах. Тому вчений підготував окреме видання: «Літописні джерела з історії княжої і козацької України-Русі» (Ужгород, 2003). Тут автор проаналізував майже двісті джерел.

Колега мав значні здобутки й у галузі краєзнавства. Видав книжку «Населені пункти Закарпаття: історико-географічний довідник» (Ужгород, 2014); уперше було наведено стислу інформацію про всі 607 населених пунктів краю (11 міст, 19 селищ

міського типу та 570 сіл). Над цим учений працював 15 років. Додамо, що Сергій Дмитрович також був членом Національної спілки краєзнавців України (2014).

С.Федака порушував чимало проблем історії Закарпаття: історії Ужгорода, державної приналежності краю в XII столітті, розвитку українського етносу в регіоні, прийняття та розвитку християнства на Закарпатті, історичних поглядів Олександра Духновича, Олександра Мицюка, перебування Івана Ольбрахта на Підкарпатській Русі, подій Карпатської України 1938–1939 років, виборів у часи незалежності, їх особливостей тощо.

Професор С.Федака був провідним українським істориком. Його праці вирізняються вагомою джерельною базою, удаюю структурою, логічністю викладу матеріалу, аргументованими узагальненнями та висновками. Знання, безперечно, є універсальними, енциклопедичними. Учений досягнув вершин не тільки в історичній науці, а й в інших царинах.

Сергій Дмитрович добре відомий також як досвідчений педагог та методист. Понад 34 роки трудився педагогом вищої школи. За цей час пройшов шлях від викладача до професора. Досконало знав фактичний матеріал, тому ніколи не послуговувався текстами лекцій. Колега своє головне педагогічне завдання вбачав у тому, щоб навчити студентів учитися. Здобувачам фаху викладав нормативні курси «Історія та культура України», «Давні цивілізації на території України», а також спецкурси. Крім того, вітчизняну історію на різних факультетах (хімічному, фізичному, математичному, інженерно-технічному, міжнародних економічних відносин...)

Крім того, колега є автором навчального посібника «Історія України ХХ століття» (Ужгород, 1996) для випускників за-

гальноосвітньої школи та підручника для студентів вишів «Історія України з найдавніших часів до 1648 року» (Ужгород, 2014). Це перший випадок, коли закарпатець одноосібно підготував ґрунтовний підручник із вітчизняної історії. Тому вихід у світ згаданого підручника став помітною подією в літописі Ужгородського національного університету взагалі та історичного факультету зокрема.

Колега не тільки був науковцем і педагогом, а й письменником, членом Національної спілки письменників України (2006). У творчому доробку – збірки поезій «Дороги кохання» (Ужгород, 2004), «Окрушини дзеркал» (Ужгород, 2004), «Небесні суходолі» (Ужгород, 2006), «Калейдоскоп календаря» (Ужгород, 2014), новели «Яблуко від Єви» (Ужгород, 2005), «Історії нестримна течія» (Ужгород, 2021), збірка оповідань «Ковчег над Ужем» (Ужгород, 2018). Крім поезій, С.Федака є автором художньо-документальної повісті «Карпатський кросворд» (Ужгород, 2009) та історико-пригодницького роману «Валет Валентина Другета» (Ужгород, 2010).

Сергій Дмитрович є відомим у краї та за його межами журналістом. Вирізнявся фантастичною працездатністю. Опублікував у періодичних виданнях, насамперед газетах, понад 3000 статей, нарисів, інтерв'ю, заміток, рецензій. Пік журналістської праці припав на 2006 рік, коли колега регулярно друкувався в шести тижневиках. Він відвідав у проце-

сі престурів близько 300 закарпатських сіл і селищ, усі міста й замки. За опитуванням-рейтингом фонду «Демократичні ініціативи», у 2004 році увійшов до списку 144 найавторитетніших журналістів України.

Багаторічна сумлінна праця частково відзначена. Колегу нагороджено грамотою Закарпатської обласної ради (2008), грамотою ректорату УжНУ (2012) і почесною відзнакою Ужгородської міської ради (2008). С.Федака – лауреат премії імені Августина Волошина крайового товариства «Просвіта» (2008), почесний член закарпатської «Просвіти» (2015).

Свій вічний спочинок Сергій Дмитрович знайшов на цвинтарі «Кальварія». Колеги, студенти, письменники та всі, хто знав цю людину, глибоко сумують із приводу втрати та висловлюють співчуття родині покійного. Вічна пам'ять!

Від редакції: «Погляд» завжди буде вдячний Сергію Дмитровичу за постійну співпрацю з нашою газетою, а особливо – у початковий період її існування.

Ректорат, профспілкova організація та колектив Ужгородського національного університету.

Не стало професора Євгена Переша

Колектив Ужгородського національного університету й наукова спільнота України з глибоким сумом повідомляють, що

16 січня 2025 року відійшов у вічність знаний науковець і педагог, доктор хімічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений діяч науки і техніки України, заслужений професор Ужгородського університету Є.Переш.

Наукова спільнота України добре знає й шанує Євгена Юлійовича як видатного вченого, який був біля витоків школи неорганічного матеріалознавства Ужгородського університету. Наполеглива

полеглива ученого спрямована на одержання нових пріоритетних результа-

тів у зазначеній царині. Сфера інтересів професора Переша охоплювала дослідження складних халькогенідних та галогенідних систем на основі елементів I, III–V груп періодичної системи з урахуванням природи хімічного зв'язку й термодинамічної стабільності фаз. Під керівництвом пана Євгена здійснено чимало комплексних досліджень фазових рівноваг у численних системах, за результатами яких було розв'язано питання вибору раціональних складів для синтезу та вирощування монокристалів перспективних халькогенідних, галогенідних та галогено-халькогенідних матеріалів.

Авторитет Є.Переша як провідного науковця в галузі неорганічної хімії визнаний в Україні: він входив до складу Наукової ради з проблеми «Неорганічна хімія» при НАН України, тривалий час був експертом ВАК та МОН України з хімії, головою спеціалізо-

ваної Ради K61.051.03 із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей «Неорганічна хімія» та «Аналітична хімія» при Ужгородському національному університеті. Наш колега є співавтором навчальних посібників із грифом Міністерства освіти і науки України «Хімія твердого тіла» (у двох томах), «Гетерогенні рівноваги», монографій «Складні халькогеніди в системах Al–BIII–CVI», «Системи Tl2X–BX2, Tl2X–BX (B – Si, Ge, Sn, Pb; X – S, Se, Te): фазові рівноваги та кристалічна структура проміжних сполук». Під науковим керівництвом Євгена Юлійовича захищено докторську та 14 кандидатських дисертацій. Його вихованці успішно працюють на викладацьких, наукових посадах у закладах вищої освіти, у наукових установах України, закордону. Вагомі наукові досягнення Є.Переша відомі не тільки на теренах нашої держави, а й у світі.

Багаторічна плідна праця

Євгена Юлійовича визнана на високому урядовому рівні: є лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений діячем науки і техніки України, заслуженим професором Ужгородського національного університету. Відзначений почесними грамотами Закарпатської обласної держадміністрації та обласної ради народних депутатів, подяками ректора УжНУ.

Науково-педагогічна спільнота нашого закладу, Навчально-наукового інституту хімії та екології, кафедри неорганічної хімії глибоко сумують із приводу втрати шанованого колеги, життєрадісної людини, вірного друга, чуйного наставника. Відданість Євгена Юлійовича улюбленій праці й надалі служитиме зразком надійності, добросовісності, гідним прикладом для наслідування студентам, колегам та науковцям.

Вічна пам'ять Є.Перешу, царство небесне!

ФІЛІЖАНКОВІ РОЗМОВИ

Надзвичайний Павло Мулеса: «Краще від життя брати задоволення...»

Зустрічаємося з Павлом Павловичем за кавою, тож, гадаю, маю очевидну відповідь на перше запитання. Утім, непередбачуваність – друге «я» співрозмовника. Перед тим додала б хіба спонтанність. Гадаю, зі мною погодяться ті, хто знає доктора педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри кібернетики і прикладної математики факультету математики та цифрових технологій нашого вишу, а також заступника декана.

– У виборі «кава/чай» віддаєте перевагу каві, так?

– Не зовсім. Я все ж більше чай люблю.

– Гм... Неочікувано. Тоді який чай любите?

– Корисний. Трав'яний, до прикладу. Часто п'ю з м'яти.

– Але я Вас нерідко бачу таки за кавою. Що скажете про неї?

– Ну, кава додає енергії, а м'ятний чай заспокоює.

– А ваш ранок із чого починається? Не з кави?

– Не маю традицій як таких чи звичок. Хіба коли приходжу на роботу (то вже трішки пізній ранок), тоді шукаю компаньйона для кави. Тобто з неї починаю робочий день. Кава – навіть не напій, а процес спілкування.

– Як потрапили до УжНУ?

– Я вступав, коли мені було 15. На основі ще свідоцтва про народження. А 27 червня вже виповнилося 16. Відтоді пов'язаний із нашим вишем. Із 2000 року до 2005 навчався на тоді математичному факультеті. Потім три роки аспірантури, паралельно викладав. Вступав до Ужгородського державного, а завершив Ужгородський національний університет. Потім ще опанував «Банківську справу» як другу освіту. І паралельно з другого курсу аспірантури мав години в «заочників»-економістів.

– А що спонукало обрати найбільший виш Закарпаття?

– Локаційність: я народився на Закарпатті. Та й кращою в краї, ніж Ужгородський державний, а нині Ужгородський національний університет, вважаю: ні тоді не було, ні тепер немає.

– Оце реклама!

– Я це можу підтвердити як експерт НАЗЯВО (Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти – прим. авт.). Адже в мене є можливість порівняти з іншими університетами, які акредитують. З упевненістю кажу: позиції УжНУ в рейтингах (за звичайні 12-13-14) – реальні. Ми того заслуговуємо. Є немало дуже розрекламованих ЗВО. У них немає такої кількості будівель із лабораторіями, такої матеріальної бази, у них є піар. І все. Нічим не підтверджений.

– Як Ви потрапили до членів НАЗЯВО?

– Просто тривав набір. Воно ж відносно нещодавно з'явилося. Набирали нових експертів. З УжНУ, до речі, доволі значна кількість потрапила до складу

комісії. Навіть із нашого факультету є 5-6 колег. Довелося пройти конкурс, навчання, скласти відповідні тести.

– Розкажіть про свою роботу як заступника декана. Чи не дістає Вас бюрократія?

– Постійно дістає, але я успішно з нею борюся.

– У який спосіб?

– Головна порада – роби те, що вмєш робити добре, допомагай у цьому своїм друзям і колегам. Вони ж, своєю чергою, теж допоможуть у тому, із чим можуть упоратися ефективніше. Головне – мати друзів у всіх сферах: тоді життя стає в рази простішим. Є такий вислів: «Якщо серед твоїх друзів є медик, юрист і кілер, то жити стає втричі легше» (сміється – прим. авт.). Ще стараюся послуговуватися шляхом оптимізації. Будучи студентом, автоматизував татові всі звіти... Якщо раніше для нього раз у пів року звітність була головним болем на кілька днів, то згодом тато давав собі раду за пів години практично.

– Подобається Вам бути заступником декана з виховної роботи?

– Завдяки частішому спілкуванню маю змогу розкрити студента. Іноді видно, що це не його факультет. Іноді, навпаки, потрібно щось підказати, спрямувати, скажімо, на певну тему курсової, яка зацікавить. Також часто наші студенти стають чудовими організаторами. Можна це гарно підшити до IT й назвати project manager. Коли молодь починає організувати умовно якісь танці, а невдовзі такі навички проектує на будь-яку іншу сферу діяльності. Коли людина не боїться брати на себе відповідальність, щось улаштувати – швидше дорослішає й застосовує в подальшому. Я стараюся знайти відповідальних студентів, відтак спільно організуємо активності.

– За Вашими активностями навіть устежити непросто. Що Вас мотивує ініціювати й улаштувати стільки заходів?

– Кажуть, що батьки в дітях хочуть реалізувати те, чого не мали самі. У мене якесь таке відчуття залишилося зі студентства. Тоді не було міжнародної співпраці, обмінів. Ніби двотисячні, уже не союз. Але ми не мали стільки можливостей, як сучасні здобувачі фаху. За моїх часів лише почали запроваджувати

лекції українською. Ми перекладали, допомагали викладачам набирати тексти українською для оновлення методичних посібників. А з дозвілля стабільно мали два заходи: День Піфагора і День математика (або міс факультету). За 5 років навчання я не був на жодній екскурсії. Якось наче з'явилася можливість міжнародної співпраці: тодішньому завідувачу однієї з кафедр написав іноземець. Мене з одногрупником долучили, як тих, котрі знають англійську й мають бажання щось робити. А в підсумку виявилось: звернувся аферист, котрий хотів присвоїти наукові роботи нашого викладача для своєї наукової роботи.

– Які заходи на факультеті влаштовуєте щороку?

– Наші ідеї часто масштабують до загальноуніверситетських. Ось маємо традицію щороку 1 вересня проводити екскурсію: не так історично-пізнавальну, як таку, що ознайомить студентів трохи з містом, адже половина – не місцеві. Важливо їм показати бодай ключові локації. Та й екскурсії – нагода краще дізнатися про своїх однокурсників. Регулярно організуємо виїзний день факультету (День Піфагора, останнім часом – у Анталовцях). Готуємо шашлики, бограч, уху. Граємо у волейбол, футбол... Це все дозволяє по-іншому побачити тих, кого навчаєш. На заняттях це не завжди помітиш. Ще ми якось улаштували «Math Ride». Ось є «Night Ride». А ми збирали математиків і їздили.

– Як допомагаєте студентам знайти роботу? Знаю, що й цим займаєтесь...

– Насправді дуже приємно допомагати. З одного боку, роботодавці довіряють, запитують щодо кадрів. З іншого, звертається молодь, яка хоче працювати. Підтримую це однозначно! Зараз упроваджується дуальна освіта. То – зміна, якої не уникають. Та й загалом студенти – завжди молоді, ініціативні. Приємно посприяти в їхній самореалізації.

– Із ними й немало курйозів...

– Звісно! Траплялося, десь називали на якихось концертах неправильні прізвища проректорів чи ще щось таке... Сидиш у залі й розумієш: твоя відповідальність, а не студентів.

– І як із цього виходили?

– Знаєте... За допомогою жартів можеш вийти із чого зав-

годно (сміється – прим. авт.).

– Пригадайте якісь цікаві випадки зі свого студентського або викладацького життя...

– У нас була студентка з прізвищем Кормош, яке я постійно плутав із Корпош. Тому що мій однокурсник мав таке прізвище. Студентка спочатку намагалася мене виправляти, потім змирилася... А через деякий час, на початку навчального року, підійшла й каже: «Тепер можете називати «Корпош». Я вийшла заміж за чоловіка з таким прізвищем».

– Що це у Вас за обов'язкове анкетування 1 Вересня?

– Так, на початку кожного року проводимо опитування, на яке потім орієнтуємося, коли шукаємо учасників спортивних змагань чи концертів.

– Ви – спонтанний. Чому?

– Завжди такий. Гадаю: коли є можливість щось спробувати зробити – роблю. Це краще, ніж не робити нічого.

– Що робите, якщо на лекції хтось починає спати?

– (Усміхається – прим. авт.). Усі до ковіду знали, що Мулеса міг «поцілити крейдою». Настало дистанційне навчання. Чим там кинеш?! Узагалі під час ковіду рівень знизився.

– Як підвищували рівень?

– Ми перший факультет, який повністю повернув бакалаврат на стаціонарне навчання, а це – уже суттєва різниця. Насправді не маю проблем зі студентами. На першій парі розповідаю, що чекає в кінці: який перелік питань, вимоги до заліку чи іспиту. Я не залякую, я окреслюю чіткі правила гри. Пояснюю, що й для чого потрібно знати.

– Де переважно працюють

Ваші студенти й випускники?

– Багато в IT, в економічній сфері, фотографами... Чимало мають бізнес. Ми вчимо студентів застосовувати знання математики в будь-якій сфері.

– Як любите відпочивати?

– Ходити по гриби, у гори, кататися на велосипеді, на санках із дітьми. Я за активний відпочинок.

– А Ваш сад?

– Та це – не відпочинок. Перемикання з одного виду роботи на інший: мозкового на фізичний. У мене 20 соток землі. Вирощую вишні, черешні, горіхи, яблука, груші, абрикос, персик, хурму, інжир, виноград (зо 40 сортів), киви, маракуйю, айву... У нас, на Закарпатті, уважається: якщо в чоловіка вдома немає свого ловгоша, то він не газда.

– Хто Ваші батьки?

– Лікарі. А дідусі й бабусі – педагоги.

– А Ви чому обрали математичний?

– У шкільні роки ходив на курси операторів ЕОМ. Любив працювати з комп'ютером, програмував. Тепер і на факультеті маємо змогу розвивати це й IT-напрямок.

– Любите більше самотність чи компанію?

– Навіть каву сам не люблю пити. П'ю її не заради напою, а заради спілкування. Зазвичай і відпочиваю з друзями, із сім'єю...

– За що любите життя?

– Філософське... За те, що воно є. Існують два виходи: або любити його, або не любити. Краще від життя брати задоволення, ніж ходити постійно на супленим. Як постелиш – так і ляжеш... Я – оптиміст!

Мирослава Гараздій,

«Погляд».

Одним абзацом

■ Історія. У Центрі гунгарології відкрито кабінет першого історика Ужгорода Кароя Мейсароша. Відвідувати експозицію можна з 10 лютого.

■ Співпраця. УжНУ підписав чергову партнерську угоду.

Цього разу – на базі польського Державного університету технологій та економіки в м. Ярослав. Метою є реалізація проекту «Молодь Карпат за есо-smart освіту». Докладніше: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/>

uzhnu-pidpisav-partnersku-ugodu-shchodo-realizatsiji-polsko-.htm

■ Рада. Уперше в 2025-ому році відбулося засідання редакційно-видавничої ради університету. Члени ради об-

говорили 11 видань. Усі праці відзначили позитивними рецензіями та рекомендували до друку й опублікування.

■ Проекти. Наприкінці минулого року Ужгородський національний університет здобув

грантову підтримку шести проєктів у межах програм транскордонної співпраці. Докладніше: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/novij-rik-rozpochavsya-v-zi-startom-novih-transkordon-proyektiv.htm>

Восени цього року УжНУ виповниться 80 років. «Погляд» започатковує серію матеріалів до ювілею альма-матер

Пів століття – для університету

Цього року Ужгородський національний університет зустріне 80-ий день народження. За такий довгий період слід у життєвій книжці вишу залишили тисячі викладачів, студентів, фахівців, представників різних підрозділів. Це – історія, що закарбувалася на світлинах, сторінках паперових видань, у вічних глибинах інтернет-архівів. Проте декому не потрібно переглядати фотографії й читати публікації, щоб дізнатися про минуле: хтось бачив його на власні очі. Присвятила більшу частину життя альма-матер і Лариса Фірцак – заступниця начальника відділу з роботи з іноземними студентами.

Народилася в селі Білки (нині – Хустський район) 22 травня 1947 року. Обоє батьків були філологами: мама навчала німецької мови, а батько – української. Після закінчення місцевої школи Лариса Юрїївна вступила на фізичний факультет тодішнього УжДУ й успішно його закінчила. Отримавши диплом, рік працювала у восьмирічній школі на малій батьківщині в Дубрівці, а з 5 серпня 1971-ого розпочала роботу в університеті, яку продовжує й до сьогодні. Щоправда, трудитися довелося в різних підрозділах.

Із чоловіком, Юрієм Фірцаком, були одностельцями й разом закінчили фізичний факультет. Чоловік присвятив життя науці, проводив дослідження на кафедрі фізики напівпровідників, яку тоді очолював ректор університету, професор Дмитро Чепур. Заслужений винахідник України, лауреат державної премії України в галузі науки і техніки, професор Ю.Фірцак захистив кандидатську й докторську дисертації, працював проректором із розвитку, завідувачем кафедри твердотільної електроніки. Проте, на жаль, дуже рано помер. Лариса Юрїївна залишилася з дочкою, котра згодом закінчила медичний факультет із відзнакою, та сином. Він також обрав фах фізика.

Першим на шляху став науково-дослідний сектор. 24-літній героїні цієї публікації доручили опікуватися кадрами підрозділу, а це – понад 300 осіб. Проте посада вимагала й навичок економіста: одні науковці працювали за бюджетні гроші профільного міністерства, інші заробляли самостійно, подаючи пропозиції та шукаючи замовників для певних тем. У першому випадку доводилося стежити, щоб

не було перевитрат чи недовикористання коштів. Якщо якась сума все ж залишалася, до роботи залучали ще когось. Зазвичай студентів. Інша ситуація, зі свого боку, вимагала складання кошторису. Л.Фірцак згадує: «Працювати було неважко й цікаво. У той час наука в нашому університеті квітнула. Особливо в галузі фізики й хімії».

Наступним етапом у кар'єрі став патентний відділ. Там працювала лише одна людина, а науковців, котрі подавали заявки на винаходи, було багато. Підрозділ потребував підсилення. Фахівчиня згадує цю роботу також як цікаву й каже: документи подіялися на патенти й авторські свідоцтва.

Зрештою, Л.Фірцак потрапила до відділу з роботи з іноземними студентами. Тоді начальницею підрозділу була Олена Тороні. Проте спочатку працівники опікувалися всією міжнародною діяльністю, зокрема приймали делегації з-за кордону. Щоб закарбувати урочисті моменти, завели спеціальну книгу, де гості залишали побажання, привітання й підписи. Серед відвідувачів – навіть посол Великої Британії!

Поки відділ міжнародних зв'язків не став окремим підрозділом, робота Лариси Юрїївни та колег була пов'язана з науково-педагогічними працівниками. Оформляли відрядження, поїздки наказами. Заступниця розповідає: «Це кропітка робота. Якщо викладач кудись їздив, мусив мати запрошення. Тоді подавав заяву, ректор підписував, ми готували наказ. А після повернення доводилося скласти звіт». Прикладом є економічний факультет, який мав добрі зв'язки з університетом у Джорджії. Звідти часто приїжджали викладачі. Здебільшого виходило так, що прибували в п'ятницю ввечері. Субота, неділя – вихідні, а зареєструвати іноземців слід упродовж трьох днів. Ужнівці не підводили.

Теперішній очільник підрозділу Юлія Гойдаш каже: «З Ларисою Юрїївною трудимося з 2003-ого року. Я вважаю, що наш колектив відділу з роботи з іноземними студентами (раніше він називався відділом зовнішніх зв'язків), був одним із найбільш дружних. Ми товаришували навіть сім'ями, а не просто приходили, працювали й ішли додому. Багато часу проводили поза університетом. Робота була дуже цікавою, тому що не

сиділи на місці: завжди їздили кудись у відрядження. Зрозуміло, ми з Ларисою Юрїївною опікувалися здобувачами фаху з-за кордону, але також зустрічали гостей. Тобто Лариса Юрїївна забезпечувала роботу так само, як і я: починаючи від поселення й закінчуючи веденням усієї діяльності іноземних делегацій, котрі підписували договори, налагоджували співпрацю».

У пам'яті фахівчині збереглися спогади також і про Банську Бистрицю. Якось один із професорів не зміг поїхати зі студентами у відрядження. Довелося це зробити пані Ларисі. Уже перебуваючи в словацькому місті, жінка дізналася список міжнародних зв'язків місцевого вишу й пішла до проректора. Мовляв, контакти дуже добрі, але бракує нашого університету. Відтак домовилися про співпрацю. Іншим разом до Банської Бистриці запросили самодіяльну народну хоріву капелу УжНУ «Боян». Лариса Юрїївна та Олена Іванівна (Тороні) погодили все оформити самостійно, але за умови, що їм дозволять долучитися до поїздки. «Пишалася, коли оголосили наш хор, коли викладачі вийшли на сцену з обох боків поважною ходою. Після цього колектив запрошували ще декілька разів», – згадує співрозмовниця.

Багато років теперішня заступниця присвятила роботі з іноземними студентами. Розповіла: першими здобувачами фаху із зарубіжних країн були європейці. Наприклад, ще у 80-их роках до УжДУ направляли румунських громадян українського походження. «Лариса Юрїївна починала працювати як фахівець у ті часи, коли в університеті налічувалося близько 20 іноземних студентів. Це – певні винятки: люди з республік колишнього радянського союзу, із сусідніх європейських країн. Приїжджали за конкретним фахом українистики. Ще були ті, хто навчався, до прикладу, на історичному факультеті», – поділилася спогадами проректорка з науково-педагогічної роботи, професорка Мирослава Лендъел.

До 2014-ого представників із-за кордону загалом налічувалося небагато: зональніше 40. Після початку російсько-української війни чимало іноземних студентів приїхали до Ужгорода, рятуючись від бойових дій та окупації. Л.Фірцак згадує, що деякі дівчата, тікаючи від війни, навіть не встигли взяти із собою тепле взуття,

Лариса Фірцак (у центрі)

а Міністерство освіти і науки дало вказівку приймати таких здобувачів фаху навіть без документів. «Слава Богу, вони всі вже успішно завершили навчання», – мовила працівниця.

Повномасштабне вторгнення знову внесло корективи в роботу відділу. До 24 лютого 2022 року в УжНУ навчалася понад 1600 іноземних студентів, але тепер, оскільки повітряний простір над Україною закритий, не всі можуть сюди дістатися. Крім того, більшість громадян Індії було евакуйовано. Сьогодні здобувачі фаху із зарубіжних країн навчаються переважно дистанційно. Загалом їх близько 400 осіб.

На запитання, у чому саме полягає специфіка роботи, Лариса Юрїївна відповідає мовчки: просто показує рукою на ряди шаф, заповнених товстими папками. Завдання працівниці – вести справи іноземних студентів. «Оце відраховані. Ці, наприклад, торік отримали дипломи. Це чинні, то чинні. Це накази на видачу дипломів, зарахування. Колись були дуже великі, по 600 осіб, – показує фахівчиня, проходячи повз полиці й відчиняючи дверцята. – Іще там, в іншій кімнаті, справи громадян Європи та Єгипту». Такі набори документів повинні зберігатися у вищому навчальному закладі аж 75 років! Заступниця погоджується, що така праця – нелегка, але, як і будь-яку роботу, її потрібно виконувати.

«Коли в університеті з'явило-

ся дуже багато іноземних студентів, зокрема громадян Індії, то Лариса Юрїївна передавала досвід, рекомендації молодшим колегам. Фахівчиня чимало комунікує зі здобувачами фаху з-за кордону, веде документацію й завжди з радістю ділиться порадами. Незважаючи на те, що іноземні студенти – завжди певний виклик, адже це – люди іншої культури, іншої національності, пані Лариса знаходить можливість відшукати з ними спільну мову й вирішити будь-які питання. Ми дуже раді, що в нас є така досвідчена спеціалістка!» – додала Мирослава Олександрівна.

«Найважливіше, що Лариса Юрїївна для мене – як друга мама. Ми були сусідами на вулиці, я прекрасно знаю сім'ю, донька 11 років навчалася в школі з моїм братом. Пані Лариса виховувала мене й на роботі багато чого навчила. В університеті прожили складні, але дуже гарні роки: бачили багатьох ректорів, різні події, пройшли перевірки...», – підсумував Юлій Юлійович.

Загалом Л.Фірцак трудиться в університеті вже майже 54 роки. На власному досвіді відчула специфіку трьох підрозділів, бачила, як змінюється альма-матер, застала не одне покоління викладачів. Що вже казати про кількість випусків студентів! Одне залишалось незмінним – сумлінність і відповідальне ставлення до обов'язків.

Софія Скиба,
«Погляд».

ФОТОФАКТ

В УжНУ – чергові поповнення магістрів. Зокрема, випускники отримали дипломи на філологічному факультеті

Із віршів військових

Володимир Зеліско служить у Національній гвардії України. Запропонував до нашої газети свої вірші. Автор не має філологічної освіти, не вчив теорію літератури, віршоскладання. Однак ми публікуємо його твори, бо написані щиро, від душі. І коли Україну захищають такі молоді воїни – неодмінно переможемо у війні!

Якщо я раптом зникну...

Якщо я раптом зникну,
Чи будеш ти тужити?
Чи зорі тихо згаснуть,
Як втратить небо мить?
Чи стануть дні туманні,
Як сльози у вікні?
Чи в шелесті-мовчанні
Мій голос зійде в сні?
Якщо я раптом зникну,
Чи знайдеш ти мене
У спогадах далеких,
Де світло ще живе?
Чи в снах, де тиша втішна,

Почуєш крок легкий?
Де ніч мене не знищить,
А збереже в весні.
Чи зможеш у світанку
Шукать мій теплий слід?
Мій шепіт між світилами:
«Любив тебе. Навік».

Бетонне серце

Мое серце в бетоні застигло,
Відчуття, мов забуті світи.
І те, що боліло, давно вже
притихло,
Залишивши тільки холодні
сліди.
Любов, що палала, згоріла
до тла,
Тепер я сміливо ставлю на
зеро.
Як казино, мое життя – гра,
Де сирість і темрява
правлять єдино.
Мене так любили, а я й не
відчув,
Стіни навколо будувалися
мовчки.

Від гучних зізнань залишився
гул,
Що лунає у серці з роками
без спину.
Але, може, тріщина вийде
на світ,
І сонце проб'ється крізь цей
бетон.
Бо навіть у темряві схований
слід,
Що знайде дорогу до теплих
долонь.
Та кожна тріщина – це крик
у тиші,
Що прагне до світла, що
рветься в життя.
Можливо, бетон колись
стане ніщо,
І серце розквітне в обіймах
буття.

Забуті герої

Скоро нас усі забудуть,
І не згадають взагалі.
Ні слова в тиші не почують,
Як дні згоряли у війні.

Ми йшли вперед крізь дим
і втому,
Тримали небо і поля.
Не ждали слави чи корони,
Лиш волі прагнула земля.
Десь вдома сонце знову
сходить
І діти сміхом гриють дім.
Та серце холод не відводить –
Що буде там, де впав наш
стрій?
Чи хтось згадає наше слово,
Що не згубилося в вітрах?
Чи хтось помітить ту руїну,
Де наш лишився слід в
житих?
Та знаємо: земля відчужає,
І кров зросить її п'їтьму.
Тут тиша правду промовляє
Про кожну душу, що в бою.

День Соборності України

Зима під криком грому й
сталі,
Земля палає в боротьбі.
Та ми єдині, ми незламні,

В єднанні наша сила й мрії.
Дніпро несе свою розмову,
З'єднали руки Схід і Захід.
І навіть в бурю, серед болю,
Стоїть народ у волі знаку.
Соборність нині – це окопи,
Де кожен воїн – щит наш,
мир.
Це зранені міста, живі все
ж,
Це наш незламний гордий
вир.
Від Львова й до Луганська
ліній,
Від Кримських гір до Сяну
хвиль,
Ми всі єдині в цій країні,
Де воля – клич і кров,
і стиль.
І день настане, цвістимуть
весни,
Повернемось до рідних хат.
Та пам'ять буде вічно чесна –
Єднання – наш найбільший
скарб.

Володимир Зеліско.

Фізичне виховання, спорт і призове місце...

У грудні 2024-ого ГО «Національна академія наук вищої освіти України» опублікувала підсумки конкурсу «Краще видання 2024 року». Відповідно до результатів, наукова монографія «Вдосконалення системи фізичного виховання та спорту в контексті європейського розвитку», написана фахівцями факультету здоров'я та фізичного виховання УжНУ, посіла третє місце в номінації «Монографії». Призерами стали доценти Наталія Боднарчук, Євген Карабанов, Іван Маріонда, Едуард Сивокоп і Валерій Товт.

«До проведення досліджень авторів спонукала необхідність об'єктивного, ретельного

аналізу системи фізичного виховання та спорту як в Україні, так і загалом у Європі. Важливим завданням було вивчення сучасних тенденцій, методів та технологій, які вже використовують, а також окреслення проблем і перспектив розвитку фізкультурно-спортивного руху, визначення їхніх особливостей для різних вікових груп населення», – зазначив В.Товт.

Загалом монографія складається з передмови, чотирьох розділів і висновків. Робота є важливою, адже в ній систематизовано знання про інноваційні технології віртуальної, змішаної та доповненої реальності у відповідній галузі. Предмет дослідження теж актуальний: в умовах глобалізації, підвищення інтересу до здоров'я країни Європи (зокрема й України) стикаються зі змінами в освітній діяльності й потребою нагального вдосконалення системи фізичного виховання й спорту

як ефективного способу оздоровлення громадян. Відтак обмін досвідом і формування єдиних підходів можуть значно покращити результати функціонування галузі, а в підсумку – сприяти вдосконаленню всієї системи.

У монографії показано, що наукові та практичні здобутки передових держав Європи не можна використовувати для України безпосередньо: необхідний ретельний аналіз і адаптація до вітчизняних реалій. За результатами порівняльного аналізу функціонування двох систем фізичної культури й спорту, автори зробили висновки про те, який досвід варто запозичити для нашої країни, а який слід тимчасово відкласти.

Передбачається, що це допоможе адаптувати українську систему до викликів небезпечного середовища, у якому ми зараз проживаємо. Варто додати: у монографії розглянуто проблемні питання, що стосуються

розвитку фізичної культури населення під час війни, економічних проблем, пандемій тощо.

«Безумовно, монографія є цінною й для наших друзів – європейських учених, котрі цікавляться українськими практиками. Вона здатна допомогти колегам у їхніх дослідженнях. Натомість досвід європейців може бути успішно використаним у нас, – додав Валерій Адальбертович. – Приємно, що науково-педагогічні працівники факультету здоров'я та фізичного виховання Ужгородського національного університету є лауреатами конкурсу «Краще видання року». Це стало знаковою подією в історії розвитку нашого структурного підрозділу».

«Погляд» вітає представників факультету здоров'я та фізичного виховання з помітним успіхом та бажає нових вагомих наукових досягнень!

Софія Скиба,
«Погляд».

«Міжнародні економічні відносини» – краще навчальне видання

Перед святом Нового року Ужгородський національний університет підбив підсумки наукової діяльності, оголосивши результати конкурсу «Кращий підручник, навчальний посібник або електронне навчальне видання за 2023 рік». Переможцем став комплекс навчальних посібників «Міжнародні економічні відносини» та «International Economic Relations», авторами якого є доцентка Наталія Кушнір і професорка Олена Заяць із кафедри міжнародних економічних відносин.

«Метою написання робіт було донести студентам, аспірантам відповідної спеціальності методичку викладання матеріалу, яка привертає увагу доступністю, інноваційністю й глибоким аналізом міжнародних економічних відносин і яку, на мою думку, не можна знайти в більшості сучасних навчальних посібників. Ці праці покликані сприяти покращенню мислення, розвивати компетентності в студентів. Але посібник вчить не просто дума-

ти: він має бути сформований як відкритий комплекс, що спонукає спрямовувати пізнавальні зусилля назовні. Тобто практичні завдання повинні буквально виштовхувати здобувача фаху за межі книжки кожної пари. Навчальні посібники об'єднують інноваційні підходи й методи для того, щоб навчити мислити критично й системно», – розповіла Наталія Олексіївна.

Як відзначає Олена Іванівна, праці розроблені для науковців, економістів-міжнародників, економістів-практиків, викладачів та студентів (зокрема й іноземних), котрі цікавляться міжнародними економічними відносинами та здобувають освіту на ФМЕВ: «Для нашого підрозділу думка студентів щодо предметів є надважливою, адже студентоцентричне навчання – пріоритет!»

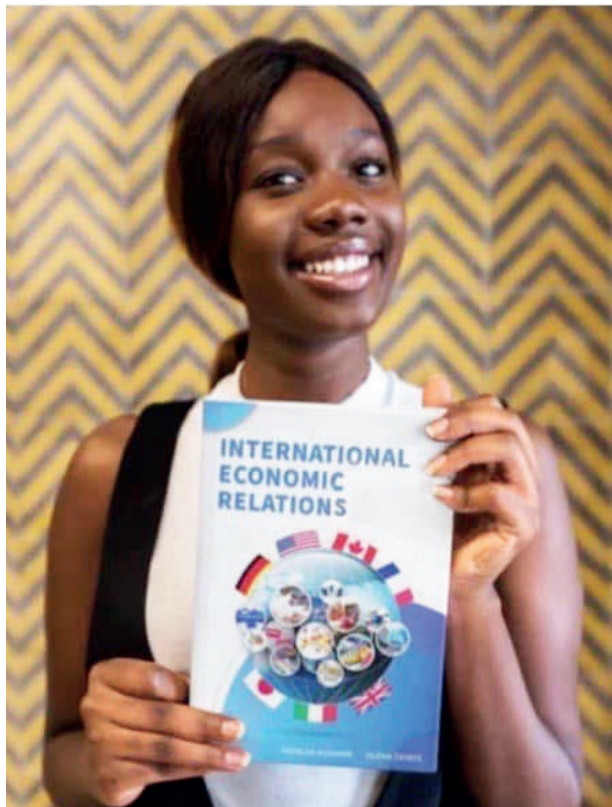
Після апробації авторки вирішили подати комплекс видань на конкурс. «Перше місце, звичайно, радує, адже це була довготривала та кропітка праця, і її гідно оцінили. Для мене головне – щоб наші студенти якомога

довше послуговувалися посібниками, а також змогли застосувати здобуті знання на прак-

тиці», – підсумувала Н.Кушнір. Редакція газети «Погляд» вітає переможниць і бажає по-

дальших наукових звершень!

Софія Скиба,
«Погляд».

УжНУ досліджує проблеми молодих учених: масштабне опитування задля змін

Рада молодих учених УжНУ організувала масштабне опитування серед науковців із метою виявлення ключових проблем, які ускладнюють професійну діяльність. Воно спрямоване на глибокий аналіз викликів, що постали перед молодими дослідниками, і на пошук рішень для покращення умов праці та мотивації. Ініціатор – Тарас Гряділь, голова Ради молодих учених. Значну роль у формуванні фінальної версії анкети відіграла Руслана Джуган (Сопко), доцентки кафедри соціології та соціальної роботи.

Хто є молодими вченими? До них належать: викладачі, старші викладачі, аспіранти, клінічні ординатори, лікарі-інтерни, студенти, які займаються науковими дослідженнями, іноземні громадяни, котрі навчаються або працюють в УжНУ та здійснюють наукову діяльність. Вік не перевищує 35 років (для магістрів) і 40 (для докторів наук або докторантів).

Саме дослідження спрямоване на збір об'єктивних даних щодо перешкод у кар'єрному зростанні, доступі до ресурсів, фінансуванні наукових проєктів та інших проблем. До них можна віднести: неконкурент-

ну заробітну плату молодого вченого на державній роботі порівняно з приватним сектором; пошук фінансування для персональних наукових досліджень, а також покращення власного матеріального стану; проблеми делегування обов'язків чи завдань, які не відповідають посадовим інструкціям (так утрачається час); відсутність стабільних фінансових механізмів підтримки Ради молодих учених; ризик мобілізації науковців, зокрема незахищених; часом непрозорий фінансовий розподіл від досліджень; сімейні обставини та їхній вплив на продуктивність; пошук потенційних партнерів для співпраці й організації наукових досліджень (особливо за кордоном); ускладнення виїзду за межі України, зокрема для чоловіків; нюанси із забезпеченням канцтоварами та розхідними матеріалами; швидку зміну правил у законодавстві, особливо в питаннях аспірантури; пошук місця під сонцем в академічній спільноті; балансу між педагогічною та науковою діяльністю тощо.

Як наголошує Т.Гряділь, доволі важливим є вивчення основних питань, які виникають на

науково-дослідницькому шляху молодих учених альма-матер. Адже знаючи ключові проблеми та першопричини, можна оперативно реагувати й вирішувати, зокрема шляхом інформування керівництва університету.

«Не менш важливим є вивчення проблем і під час воєнного стану: як він відобразився на динаміці наукових досліджень, пошуків, на академічній мобільності молодих учених, а також на їхній мотивації до науки під час економічних негараздів, зумовлених військовою агресією рф. Саме тому з часу перезавантаження Ради молодих учених у липні 2022 року ми на кількох засіданнях обдумували й формулювали питання, які увійдуть в опитувальник, представлений у фінальній версії на сайті УжНУ в рубриці Ради молодих учених», – зазначив пан Тарас.

Участь у згаданому опитуванні дозволить університету краще зрозуміти потреби молодих учених та розробити ефективні рішення для покращення умов діяльності. У підсумку ті проблеми часто виходять за межі повноважень адміністрації вишу і є типовими для України, адже всі працюють і функціону-

ють у межах єдиного законодавства, фінансового забезпечення, але з певними відмінностями. Саме тому активні молоді вчені України, кооперуючись і знаючи проблеми на місцях, мають шанс змінити й вибудувати справді європейську країну з такими цінностями, де дослідникам буде значно легше ставати на стежку науки й досягати якісних результатів та кращого матеріального становища.

Незважаючи на те, що наголошувалося на важливості заповнення цієї анкети, а питання неодноразово порушували на науково-технічній раді університету, на момент розмови її заповнило лише близько 40 осіб, які належать до потрібної категорії. Це дуже мала вибірка, тому анкета ще доступна.

Як повідомляє голова Ради, результати опитування неодноразово були представлені на всеукраїнських круглих столах, спілках рад молодих учених усієї України, а також на щорічному звітуванні голови Ради молодих учених УжНУ на Науково-технічній раді УжНУ. Окремо слід згадати представлення й обговорення результатів на останній міжнародній науковій конференції, яку організувала Рада

молодих учених університету й за матеріалами якої вийшов збірник «Наукові горизонти XXI століття: мультидисциплінарні дослідження». Форум відбувся в Ужгородському національному університеті 16–17 травня 2024 р., де й представили результати аналізу відповідей.

Організатори наголошують, що кожен голос є важливим, оскільки отримані дані можуть стати основою для масштабних змін не лише в університеті, а й у всій системі наукової діяльності України. Спільними зусиллями будемо здатні покращити фінансування, створити прозорі умови для професійного розвитку та посилити захист молодих дослідників під час кризових періодів.

Зібрана інформація буде проаналізована та використана для розробки рекомендацій щодо вдосконалення навчальних програм, науково-дослідницьких проєктів, а також створення додаткових можливостей для професійного розвитку. УжНУ планує долучити результати дослідження в майбутні стратегічні плани.

Марія Ключак,
студентка
відділення журналістики.

500 кроків і ще тисяча кілометрів від дому

Спогад у «Погляд»

– Ти взяв зарядний пристрій? – запитую я.

Ми в коридорі. Місця тут небагато, тож усі ненароком штовхаються.

Тато закриває наплічник, піднімає очі та трохи роздратовано киває. Мій погляд мимоволі чіпляється за нашивки на рюкзаку: ведмежа лапка, пара котячих очей, які в темряві світять зеленим, а ще дивна деталь, бірка «призначено лише для ЗСУ, не для продажу», яка майже два роки (на той час) живе життям повноцінного аксесуару.

Тато закидає рюкзак за спину. Мама метушиться в пошуках ключів, знаходить їх у купі чеків і дає, аби я відімкнула двері.

Виходжу перша. Настрій дивний. Від квартири до автостоянки – кроків двісті. Ці кроки роблю не вперше. Здається, наче ми звикли, та всередині кожен раз щемить. Це завжди дорога в невідоме.

Погода змінилася. Похолоднішало, як годиться для листопада. Вечірнє сонце раз у раз ховається за хмарами. Минаю 50 кроків під'їздом, ще сто перестрибуючи болото, потім близько 50 – щезаю до машини. Виходить дуже швидко. Час наче прискорюється, не дозволяє обернутися, змушує дивитися лише вперед. А саме туди дивитися не хочеться. Домівка порожня на одну людину, на один голос, на одну думку. Знову кожен день чекає дзвінка, якого можна й не дочекатися.

Я виїжджаю до під'їзду. Зупиняюся. Спостерігаю, доки

тато кладе речі – той самий рюкзак з наліпками: ведмежою лапкою та котячими очима, які світяться в темряві. Мама сідає позаду. Мовчазна.

– Перегазовуєш із першої на другу, – каже тато, коли ми опиняємося на дорозі.

Я не відповідаю, лише думаю, скільки часу ще не слухатиму ці зауваження? Пів року? Рік? Більше ніколи? Думаю: росія забирає не лише життя, вона забирає час. Час на розмови, зустрічі, радість.

Ми мовчимо, і це незвично. Ніхто не хоче говорити про сумне, про дійсність. Крок за кроком, метр за метром подалі від дому, ближче до нової невідомості. Не нової, чергової.

Я паркуюся біля вокзалу. Час досі підганяє, хоч ми не запізнюємося. Хочеться впертися ногами в землю, вrostи коренем.

Попри години вечірньої метушні, навколо доволі порожньо. Від автостоянки до другого перону я нарахувала кроків 400, і це з урахуванням того, що збилася двічі.

У людей часом дивна реакція на військових: чомусь опускають очі.

Доки ми йдемо, я ненароком помічаю такі погляди перехожих. Тато не сумує. Він спокійний, усміхається.

– Домівка стане недосяжною для мене лише через тисячу кілометрів. А зараз, у дорозі, я ще буду подумки вдома, – пояснить він мені пізніше.

На пероні спочатку ми йдемо не в той бік, і лише після додаткових 40 кроків туди й назад

знаходимо потрібний вагон. Провідник перевіряє квиток. Тато зникає в проході, але через кілька хвилин виходить уже без речей. Крок за кроком наближаються найважчі хвилини.

Залишається ще трохи часу до відправки. Відволікаємося легкими розмовами про рутину. Жартуємо. Сумувати в нас не прийнято. Тож коли я трохи сильніше стискаю щелепи, ніж зазвичай, або частіше смікаю губами, уваги на це не звертають.

Тепер час грає у жорстоку гру. Він уповільнюється, наче навмисне хоче розплющити тебе власними емоціями. Ми чекаємо, а я подумки хочу, аби поїзд уже, нарешті, рушив.

– Коли знову додому? – питаю.

Відповідь тата суха й лаконічна:

– Скоро.

Знову місяці чекання, тривоги, хвилювання. Поїзд у небуття. Питання без відповіді. Кроки без точної кількості.

Добігають останні пасажирки. Провідник просить усіх, хто їде, повернутися до вагону. Обіймаємося.

Тато йде всередину, але визирає помахати рукою нам у віконечко. У нас є традиція: у цей момент я фотографую завжди його. Таких світлин у мене багато за останні роки.

Поїзд рушає, і ми чекаємо, доки проїде останній вагон. Я ще раз обертаюся, спускаючись до підземного переходу: сонячне проміння фарбує залізничні колії. Прощання з об'їзною зустрітись знову.

Попереду – 500 кроків додому, а з ними – ще тисяча кілометрів від...

Валерія Рубаняк,
студентка
відділення журналістики.

«Погляду» – 26

або Дещо про поличку із цінними речами

Упродовж року «Погляд» часто відвідують гості. Серед них – і з-поза меж краю. Зокрема, щоб дізнатися більше про наш часопис, досвід його видання. На фото–2024: Євген Соломін, завідувач кафедри журналістики УжНУ, доцент; Володимир Тарасюк, головний редактор газети, доцент кафедри журналістики УжНУ; Ігор Бойчук, завідувач НВЛ «Телерадіостудія», заслужений журналіст України, доцент кафедри журналістики Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника.

У січні всі ми перебували під впливом різдвяно-новорічних свят, але для багатьох із нас є ще одне знакове – день народження газети «Погляд». 26 січня 1999 року

вийшов перший номер, а отже, університетському часописові виповнилося 26 років. Майже 300 випусків... А це – не одне покоління студентів, десятки тисяч матеріалів і тисячі моментів, які

пережили всі причетні до створення кожного номера разом із читачами. Ліна Костенко пише: «І кожен фініш – це, по суті, старт». Так і газета. Щороку фінішує й розпочинає з нового старту, із новими цифрами. І 26 – та кож не просто дата. Це – символ розвитку, змін і витривалості за більш ніж чверть століття. Видання стало не лише платформою для творчості студентів, трибуною слова для викладачів. Берімо більше! «Погляд» об'єднає людей у велику університетську сім'ю. Кожен випуск – новий ПОГЛЯД на світ. Саме в цьому, можливо, і полягає сила часопису: у здатності щоразу бачити звичне по-новому. Для здобувачів фаху газета стає першим досвідом у журналістиці, для викладачів – майданчиком для професійного діалогу, для читачів – місцем розради та розслаблення.

«Погляд» – не просто шматок паперу чи вкладка в браузері. І не лише замітки, репортажі, есе, статті... Насамперед це – люди. Редакційна кімната, обговорення про те, яку тему взяти в розробку, який заголовок буде яскравішим, який матеріал розмістити. Усе – частина невидимої роботи, яку бачать і розуміють лише причетні до створення часопису. Кожен, хто приходить до редакції, розуміє, що буде почутим. Особливо то – велика радість для першокурсників. А вже на початку шляху може здатися: «Та ну, не приймуть. Виходить казна-що». А

потім студенти бачать своє ім'я й прізвище під текстом і розуміють: їхні ідеї почуті, а думки прочитані. Те відчуття цінності себе як автора залишається на все життя. І зміцнюється. Саме завдяки «Погляду» багато з майбутніх журналістів усвідомлюють: слово – не просто текст, а інструмент змін, заохочень; зброя, яка несе в маси правду, породжуючи справедливість.

На сторінках часопису відображено тисячі подій. І хоч університетське життя може здаватися монотонним через циклічність, але газета весь час демонструє всю його красу та багатогранність. Змагання, поїздки, програми обміну для студентів, багато інших активностей... Старшим курсам та випускникам це – змога переглянути перші роботи, пустити сльозу ностальгії, а завдяки публікаціям, які читають стейкхолдери, – і можливість знайти роботу! Сторінки «Погляду» – історія. У текстах, які рано чи пізно цією історією стають, зафіксовані великі відкриття та маленькі перемоги кожного, хто наважився вийти з так званої зони комфорту.

Сьогодні, коли країна перебуває у воєнному стані, шпальти газети наповнюються новими розповідями про волонтерську діяльність університету. Також це – згадки про тих, хто захищає країну від агресора та хто захищав і навки залишиться в пам'яті. А вже людина живе доти,

доки про неї згадують. Так і ми не забудемо, якою ціною дається студентське життя в Україні, що бореться за свою незалежність.

...«Погляду» – 26. Водночас не так уже й багато. Принаймні так здається, коли дивишся на цифру. Але просто задумайся, читачу, скільки всього трапилось упродовж цих років. І скільки всього ще буде! А що, власне, буде? Чи буде «Погляд» через 10 років у такому вигляді, як зараз? Ніхто не знає. Але сподіваюся, не припинить існування. І в будь-якому випадку сутність простежуватиметься не так у певному форматі, як у цінностях. А головна цінність нашої газети – можливість для кожного студента бути почутим. І поки буде здобувач фаху, котрий хоче говорити, газета точно житиме!

На завершення від себе хочу побажати лише нових звершень та досягнень. Пишучи цей текст, згадую, як прийшла вперше сюди на практику. А зараз ще півроку – і захищатиму дипломну! Було чимало веселого й сумного. Я не знаю, куди мене заведе життя. Чи буду працювати за спеціальністю? Теж не відомо. Але хотіла б! Тож надіюся! Можливо, дещо з університету швидко забудеться. Але з упевненістю кажу: щоразу приїжджаючи додому, бачитиму на поличці серед цінних речей випуски «Погляду». Із моїми роботами...

Марія Ключак,
студентка
відділення журналістики.

Медики модулюють

На кафедрі сімейної медицини та амбулаторної допомоги медичного факультету № 2 шестикурсники пройшли важливий етап підготовки майбутніх лікарів – ОСКІ-модуль (об'єктивно структурований клінічний іспит).

Захід об'єднав рекордну кількість викладачів, співробітників кафедри, клініки «Інтерфемілі» та навіть пацієнтів, які стали активними учасниками цього процесу. Майбутні лікарі демонстрували навички: від уміння діагностувати захворювання до комунікації з пацієнтами та прийняття клінічних рішень у максимально наближених до реальності умовах.

Подібні модулі – важливий крок у формуванні впевнених і кваліфікованих фахівців, здатних діяти чітко, злагоджено та відповідно до етичних норм медицини.

Гелена Манзулич,
асистентка кафедри
сімейної медицини
та амбулаторної допомоги
медичного факультету № 2.

АНЕКДОТИ

Купив сім-карту. У продавчині запитую:

– Як перевірити баланс?

Відповіла оригінально:

– Іжачок, сто один, огорожа.

– Як я Вас упізнаю?

Почув у відповідь:

– Вам назустріч буде йти жіночка, і Ви подумаете: «Лиш би не вона!!!» Так ось, це буду я...

– Ти могла б їхати не так швидко? У мене все мерехтить перед очима!

– А ти зроби так, як я.

– А це як?

– Заплющ очі.

Тільки під час сесії й дізнаєшся, що в інтернеті є не все...

Амбіції – це коли йдеш на іспит і думаєш, що знаєш на «двійку», а коли ставлять «4», дивиєшся: чому не «5»?

Студент – володар заповітної замороженої пачки пельменів – учора ввечері несподівано для всіх увійшов до списку п'яти найбагатших жителів гуртожитку.

Актуальність моєї дипломної роботи полягає в тому, що без неї мені не дадуть диплом!

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

Читайте «Погляд» на сайті Ужгородського національного університету за покликанням: uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-poglyad/issues. А з найважливішими матеріалами номера ознайомлюйтеся на сторінці газети в соціальній мережі «Фейсбук»: www.facebook.com/uzhnu.poglyad.

В Українській школі еволюційної біології на базі УжНУ офлайн та онлайн узяли участь майже 200 науковців з України, Польщі, Румунії, Нідерландів, Франції, Великобританії, Ірландії, США та Японії.

ПОГЛЯД

Орган вченої ради Ужгородського національного університету. Замовлення № 245. Ціна – безкоштовно. Виходить щомісяця. Номер підписано до друку 04.02.25. Засновник і видавець – ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 88003, м. Ужгород, вул. Підгірна, 46. Номер надруковано у видавництві «А-Прінт»; 46010, м. Тернопіль, вул. Текстильна, 28. Тел.: (352) 52–27–37, 067–350–17–94. Наклад – 1000 примірників. Формат А3, 2 ум. друк. арк. Реєстраційне свідоцтво ЗТ № 449/41 від 7.02.2008. Відповідальність за зміст публікацій покладається на авторів. Відповідальний за випуск номера: В.Ю.Тарасюк.

Головний редактор:
В.Ю.Тарасюк.

Художній редактор:
С.Ю.Скиба.

Коректор:
М.Б.Гараздій.

Адреса редакції: 88016, м. Ужгород,
вул. Університетська, 14 (ауд. 424).

Поштова скринька:
poglyad@uzhnu.edu.ua

Телефон редакції:
067–880–85–71.